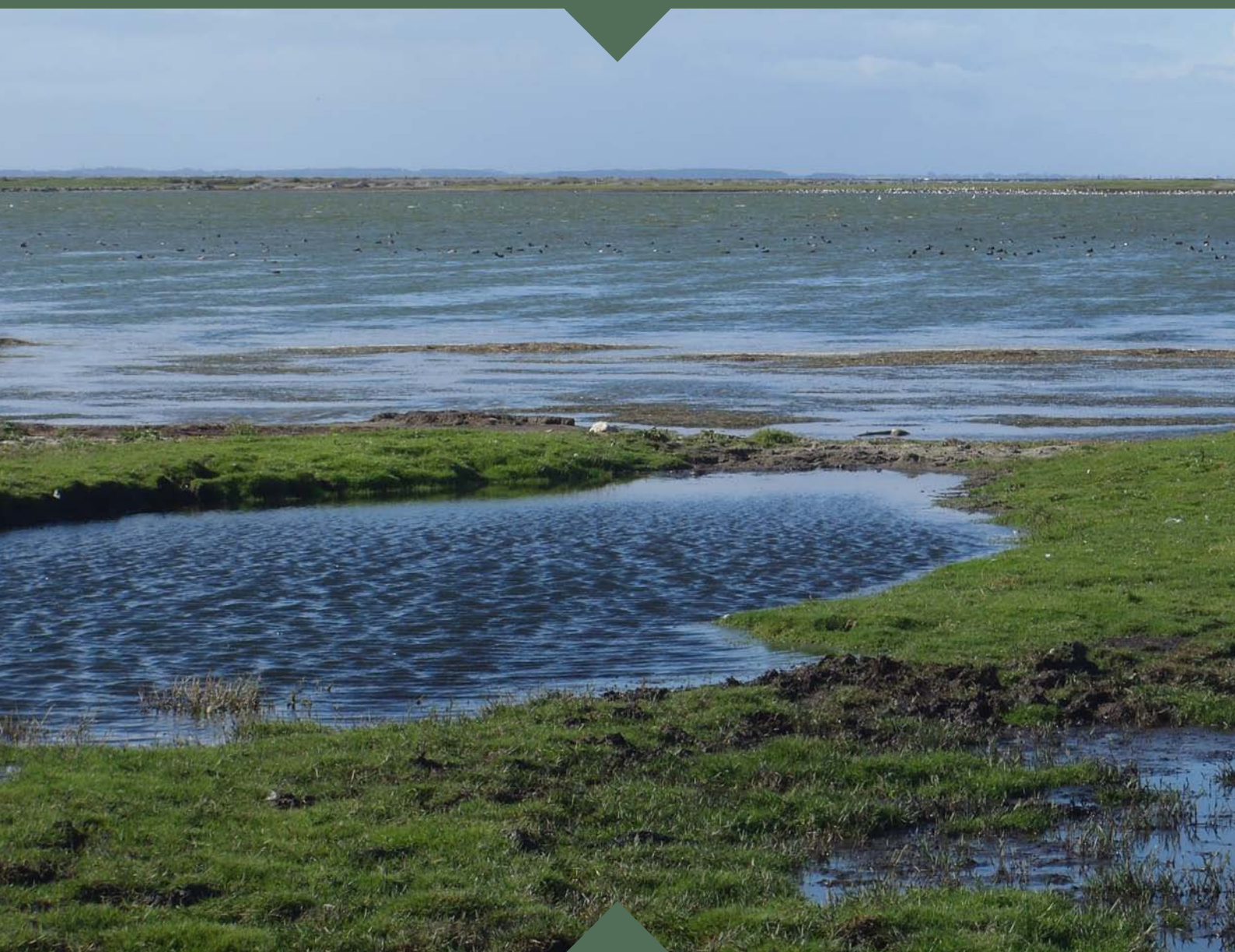

Natura 2000-handleplan 2016-2021

Bøjden Nor

Natura 2000-område nr. 123 | Habitatområde H107

FAABORG-MIDTFYN
KOMMUNE

Kolofon

Titel Forslag til Natura 2000-handleplan 2016-2021
Bøjden Nor

Udgiver Faaborg-Midtfyn Kommune
Natur og Landskab
Mellemgade 15
5600 Faaborg
www.fmk.dk

Udgivelsesår 2017

Redaktion Faaborg-Midtfyn Kommune
Tekst Karin Skovhus, biolog
Opsætning Gitte Jensen

Copyright Faaborg-Midtfyn Kommune

Billeder Karin Skovhus (forside)
Heidi Vinther (s. 6)
Claus Paludan (s. 9)

Må citeres med kildeangivelse

Indholdsfortegnelse

Resumé	4
Baggrund	4
Redegørelse for gennemførelse af seneste handleplan 2010-15	5
Behov for indsats i planperiode 2016-2021	7
Prioritering af den forventede forvaltningsindsats	8
Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse	8
Miljøvurdering af handleplanen	9
Bilag 1: Indsatsprogram og sammendrag af den statslige Natura 2000-plan	10
Bilag 2: Naturtyper på udpegningsgrundlag	11
Bilag 3: Kort med kortlagte habitatnaturtyper	12
Bilag 4: Forklaring af Natura 2000-begreber mm.	13

Resumé

Handleplanen for Habitatområdet H107 Bøjden Nor beskriver den indsats, der skal igangsættes i Natura 2000-området inden udgangen af 2021. Handleplanen er en udmøntning af den statslige Natura 2000-plan for området, der dækker anden planperiode 2016-2021.

MÅLET er, at Bøjden Nor sikres en god vandkvalitet og en artsrig flora og fauna, at habitatområdet udgør ét stort sammenhængende naturareal, at forekomsterne af kalkoverdrev udvides og sammenkædes om muligt, og det samlede areal af naturtypen øges.

Desuden at naturtyperne har en god-høj naturtilstand, en hensigtsmæssig drift og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.

INDSATSEN i denne planperiode er rettet mod at sikre en fortsat hensigtsmæssig ekstensiv drift og pleje af områdets habitatnatur i form af strandenge og kalkoverdrev samt af de arealer, der i første planperiode er udlagt til ny natur. Desuden skal pleje tilrettelægges, så invasive arter bekæmpes.

Indsatsen udføres af lodsejere i området og gennemføres i videst muligt omfang gennem frivillige aftaler. Der findes blandt andet en række tilskudsordninger, som kan søges gennem Landsbrugs- og Fiskeristyrelsen.

Baggrund

Naturstyrelsen har udarbejdet Natura 2000-planer for de 252 udpegede beskyttelsesområder, som indgår i det europæiske Natura 2000-netværk. Planerne beskriver målene for det enkelte beskyttelsesområde og fastlægger de indsatser, der skal ske inden for 2. planperiode 2016-2021. Natura 2000-planerne kan ses på Miljøstyrelsens hjemmeside.

Denne handleplan er en udmøntning af Natura 2000-plan nr. 123 for Bøjden Nor.

Handleplanen er udarbejdet af Faaborg-Midtfyn Kommune. Kommunen skal sikre gennemførelse af handleplanen inden udgangen af 2021.

Handleplaner

Handleplanen gør rede for, hvordan Natura 2000-planen for Bøjden Nor med indsatsprogram vil blive gennemført i 2. planperiode, der dækker 2016-2021. Handleplanen må ikke stride imod retningslinjer fastsat i den statslige Natura 2000-plan.

En handleplan skal indeholde:

- En prioritering af kommunalbestyrelsens forventede forvaltningsindsats i planperioden på baggrund af en opgørelse af behovet for konkrete forvaltningstiltag.
- De forventede initiativer, som kommunalbestyrelsen vil tage for at gennemføre Natura 2000-planen, herunder en plan for interessentinddragelse.
- En oversigt over fordelingen af indsatsen mellem kommunale myndigheder, Miljø- og Fødevareministeriet og offentlige lodsejere.
- En redegørelse for gennemførelsen af handleplanen for den forudgående 6 års periode, der gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang Natura 2000-planen for den forudgående periode er gennemført.

Handleplanen skal ikke omfatte indsatsen for at forbedre vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande, da det sker gennem indsatsen i vandplanlægningen. Ligeledes sker indsatsen for reduktion af kvælstofdeposition gennem husdyrbekendtgørelsen mv. og skal ikke indgå i Natura 2000-handleplanerne.

Handleplanen skal være så konkret, at dens gennemførelse kan vurderes. Dog må handleplanen ikke foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelse af handleplanen.

Natura 2000-planerne og handleplanerne er bindende for myndighederne, men regeringen lægger til grund, at den konkrete indsats i videst muligt omfang gennemføres ved frivillige virkemidler, som staten stiller til rådighed.

De økonomiske rammer for gennemførelse af handleplanerne fastlægges i økonomiaftalen mellem regeringen og Kommunernes landsforening (KL).

Forklaring af Natura 2000-begreber fremgår af bilag 4.

Handleplanen er lavet med baggrund i Miljømålsloven¹ og bekendtgørelse om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner².

Redegørelse for gennemførelse af seneste handleplan 2010-15

De kommunale handleplaner for første planperiode har været gældende siden udgangen af 2012. Kommunen har i den mellemliggende periode arbejdet for at gennemføre den indsats, der blev beskrevet i Natura 2000-handleplanen for planperioden 2010-2015.

Den konkrete indsats med udvidelse og sammenbinding af naturområderne blev i perioden 2011-2013 gennemført som del af et EF-LIFE+-projekt, som Faaborg-Midtfyn Kommune var ansvarlig for at gennemføre i samarbejde med Karen Krieger Fonden og Fugleværnsfonden. Projektet havde et samlet budget på 8,8 mio. kr. Der blev som en del af projektet lavet en plejeplan for projektområdet.

Indsatsen omfattede rydning, udvidelse af naturtyper, forbedring af hydrologi, anlæggelse af et antal vandhuller og anlæggelse af fugleøer i noret. Desuden blev projektområdet samt øvrige habitatnaturområder heget og gjort klar til afgræsning, og der er lavet rekreativ sti, information mv.

Hele arealet på ca. 49 ha afgræsses i dag som følge af projektet, heraf dele med tilskud fra tilskudsordninger under Landdistriktsprogrammet. Der er samlet ekstensiveret 25 ha landbrugsjord hvoraf ca. 22 ha med tiden kan udvikle sig mod bl.a. kalkoverdrev, mens de resterende arealer er udlagt til vådområder og vandhuller. Samlet er 47 ha heget og gjort klar til afgræsning.

Ifølge basisanalysen er der sket en væsentlig forbedring af naturtilstanden for områdets habitatnatur, der tilskrives den ekstensive afgræsning. Området er samlet inde i en god udvikling.

Handleplanen 2010-2015 vurderes derfor at være fuldt gennemført.

1. Bekendtgørelse af lov om miljømål m.v. for vandforekomster og internationale naturbeskyttelsesområder (Miljømålsloven), Lovbekendtgørelse nr. 119 af 26/01/2017.

2. BEK nr. 944 af 27/06/2016 om kommunalbestyrelsens Natura 2000-handleplaner.

Tabellerne viser en oversigt over de realiserede projekter inden for Natura 2000-området.

TABEL 1. Følgende projekter er finansieret via EU LIFE, fonde og kommunernes egne midler modtaget fra staten til opgaven (DUT-midler)

Indsats	Planlagt indsats	Realiseret indsats	Heraf habitat natur
Lysåbne naturtyper: Rydning af uønsket opvækst: overdrev Græsning eller høslæt:	0,4 ha 19 ha	2 ha 47 ha	0,4 ha 16 ha
Etablering af ny natur: Udvikles mod overdrev: ekstensivering Forbedring af hydrologi - 7 mini vådområder	20 ha 0 ha	23 ha 2 ha	
Etablering af vandhuller Etablering af fugleøer, til sikring af ynglepladser		5 stk. 2 stk.	

Kommunen ejer et mindre areal inden for Natura 2000-området. Af dette er ca. 4,5 ha hegnet som del af indsatsen for lysåben natur. Alle øvrige indsatser er foretaget på private eller fondsejede arealer.

TABEL 2. Følgende projekter er finansieret gennem landdistriktsmidler og er faciliteret af kommunerne:

Indsats	Samlet areal	Heraf kortlagt habitatnatur
Pleje af græs- og naturområder (strandeng mv.)	7	6

TABEL 3. Der er i planperioden gennemført følgende LIFE-projekter:

LIFE Bøjden Nor EU nummer: LIFE09NAT/DK/000371 Titel: Genopretning af overdrev ved Bøjden Nor med positiv indflydelse på forvaltning af sårbar kystlagune Fokus naturtyper: 6210* (Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund), 1150* (kystlagune), 1330 (strandeng), 7220* (kildevæld) Fokus bilag IV arter: Bufo calamita (strandtudse)

Udsigt over fugleø Noret

Behov for indsats i planperiode 2016-2021

Den statslige Natura 2000-plan for habitatområde H123 Bøjden Nor beskriver de konkrete mål for indsatsen og et indsatsprogram med bindende retningslinjer for indsatsen i planperioden.

Indsatsen i 2. planperiode er rettet mod at sikre en fortsat hensigtsmæssig ekstensiv drift og pleje af området habitatnatur i form af strandenge og kalkoverdrev samt af de arealer, der i første planperiode er udlagt til ny natur. Desuden skal pleje tilrettelægges, så invasive arter bekæmpes.

Indsatsprogrammet og sammendrag af den statslige Natura 2000-plan kan ses i bilag 1 og en oversigt over naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget i bilag 2.

På baggrund af dette og beskrivelserne i basisanalysen har kommunen vurderet, at der er behov for nedenstående konkrete forvaltningstiltag, for at opfylde Natura 2000-planens indsatsprogram.

Den konkrete indsats forventes i stort omfang gennemført ved, at lodsejeren søger om tilskud fra en række særlige tilskudsordninger under Landdistriktsprogrammet. For nærmere information henvises til Landsbrugs- og Fiskeristyrelsen og - for skovbevoksede arealer - til Miljøstyrelsen.

I tabel 4 er der et skøn over omfanget af de enkelte metoder og forvaltningstiltag for de kortlagte habitatnaturtyper. Indsatsens præcise omfang i planperioden vel bero på en biologisk, teknisk og økonomisk vurdering og vil sikre Natura 2000-planens målopfyldelse ved at arealer med habitat-natur ikke går tilbage, og at deres tilstand samlet set ikke forringes i planperioden.

TABEL 4. Forventede metoder og forvaltningstiltag i 2. planperiode 2016-2021

Forventede metoder og forvaltningstiltag	Skøn over omfanget af:		
	Igangværende indsats	Behov for ny indsats	Samlet indsats
Lysåbne habitatnaturtyper: Genrydning af uønsket opvækst (overdrev) Græsning eller høslæt (overdrev, strandeng)	0,4 ha 18 ha	0 ha 2 ha	0,4 ha 20 ha
Fastholde indsatsen fra 2010-2015 Græsning eller høslæt på nyudlagt naturområder - udvikle mod overdrev	23 ha	0 ha	23 ha

Opgørelsen af arealer med behov for indsats er baseret på Naturstyrelsens kortlægning i 2010-2012, som den fremgår af basisanalysen, der kan ses på Miljøstyrelsens hjemmeside. Opgørelsen af indsatsbehovet kan ikke sammenlignes med de tilsvarende opgørelser i den forrige handleplan, der var baseret på Naturstyrelsens kortlægning i 2004-2006. Det skyldes, at udsving i både antallet af habitat-naturtyper, deres areal og tilstand i flere tilfælde skyldes større detaljeringsgrad og ændringer i kortlægningsmetode og ikke reelle ændringer i naturtilstanden. Disse forhold er omtalt i de enkelte basisanalyser.

Prioritering af den forventede forvaltningsindsats

De statslige Natura 2000-planerne 2016-2021 har fokus på:

- Sikring af naturpleje
- Færdiggørelse og sikring af indsats fra planperioden 2009-2015
- Skabe sammenhæng i naturen
- Levesteder for ynglefugle og bekæmpelse af invasive arter.

Prioriteringen af den forventede forvaltningsindsats i planperioden skal ske på baggrund af opgørelsen af behovet for konkrete forvaltningstiltag (se tabel 4). Nedenstående prioritering vil således afspejle den forventede tidsfølge af indsatsen i forbindelse med de konkrete forvaltningstiltag.

Kommunalbestyrelsens prioritering

Kommunalbestyrelsen vil prioritere at fortsætte samarbejdet med lodsejere, organisationer og foreninger mv. omkring arbejdet med at realisere handleplanen.

Plejeplanen for området vil danne grundlag for dette.

Dernæst vil kommunen senere i planperioden vurdere behovet og muligheder for at bekæmpe invasive arter i form af rynket rose, der i et begrænset antal findes på nogle af strandvolde og strandengsarealer.

Kommunen vil desuden være opmærksom på, om der opstår muligheder for yderligere at udvide og sammenbinde naturområder inden for habitatområdet i overensstemmelse med målene for habitatområdet.

Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse

Kommunalbestyrelsen vil prioritere at fortsætte samarbejdet med interessenterne, der udgøres af lodsejere, organisationer og foreninger mv. omkring arbejdet med at realisere handleplanen, som det er påbegyndt i første planperiode.

I **udarbejdelse af handleplanerne** vil Det Grønne Råd i kommunen blive inddraget og hørt. Det Grønne Råd vil desuden løbende blive orienteret om og have lejlighed til at drøft fremdrift i realisering af planen. Dette sker på de to ordinære møder, der afholdes i rådet hvert år.

Omkring **den konkrete gennemførelse af planen** vil kommunen:

Pleje af eksisterende naturtyper: Indsatsen er baseret på, at de enkelte lodsejere selv søger NaturErhvervstyrelsen om EU-tilskud til naturpleje i form af rydning og afgræsning/høslæt. Kommunen vil fortsat bidrage til at fremme ordningerne ved at informere og koordinere mv. Kommunen vil prioritere fortsat at følge op og fastholde dialog med og mellem lodsejere/naturgræssere for sikring af optimal pleje. Som en del af dette prioriterer kommunen at støtte op om et naturplejenetværk for lodsejere og naturgræssere omkring erfaringsudveksling mv.

Ny arealer til afgræsning/pleje: For særligt vigtige naturområder samt støtte sammenhængende græsningsområder, vil kommunen være opsøgende og faciliterende over for lodsejere/naturgræssere i forhold til at få evt. ny arealer inddraget i græsning/pleje. Interesserede lodsejere vil bidrage til/deltage i udformningen af de enkelte græsnings-/plejeprojekter og dermed i planlægningen af dem.

I forbindelse med større projekter vil der blive afholdt åbne markvandring, hvor alle interesserede kan deltage.

Miljøvurdering af handleplanen

Den kommunale Natura 2000-handleplan er som udgangspunkt omfattet af krav om miljøvurdering i henhold til lov om miljøvurdering af planer og programmer (Lovbekendtgørelse nr. 1533 af 10/12/2015). For samtlige statslige Natura 2000-planer er der foretaget en strategisk miljøvurdering. Natura 2000-handleplanen har et indhold, der ikke adskiller sig fra de oplysninger, som allerede er givet i de miljøvurderede naturplaner. Da Natura 2000-handleplanen ikke sætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser eller yderligere vil kunne påvirke internationalt udpegede naturbeskyttelsesområder væsentligt, er planen ikke omfattet af lov om miljøvurdering af planer og programmer.

Besigtigelse af projektområde i forbindelse med LIFE projekt

Bilag 1

Indsatsprogram og sammendrag af den statslige Natura 2000-plan

Områdebeskrivelse

Natura 2000-området har et areal på ca. 114 ha. Bøjden Nor er beliggende på en halvø Horneland på det sydvestlige Fyn. Noret adskilles fra Lillebælt af lave strandvolde og afgrænses mod land af enge såvel som kratklædte klinte. Noret er et 36 ha stort lavvandet vandområde delt i en nordlig og en sydlig del af en vejdamning til Bøjden Færgehavn. Vandområdet er overvejende mindre end 1 meter dybt og har en saltindhold på 8-16 promille. Noret har tidligere været en lavvandet bugt, men marine aflejringer i form af strandvolde har efterhånden helt afskåret forbindelsen mellem noret og havet. Kun i forbindelse med kraftigt højvande og blæst skyller havvandet ind over strandvoldene. Bag strandvoldene aflejres fint materiale, hvorpå der er udviklet en forholdsvis artsrig strandvegetation. I og omkring noret findes et artsrigt fugleliv.

Noret er en veludviklet kystlagune, og de omgivende strandensarealer indeholder en relativt artsrig flora. Inden for området er ligeledes registreret habitatnaturtyperne kildevæld, kalkoverdrev og vegetation på stenede strande og strandvolde samt enårig strandvegetation.

I nogle af områdets mindre vandhuller yngler strandtudsen. Området er ligeledes en vigtig fuglelokalitet med mange ynglende og rastende ande- og vadefugle. Fugle og padde udgør ikke en del af udpegningsgrundlaget for habitatområdet.

Målsætning

Målet er, at Bøjden Nor sikres en god vandkvalitet, og en artsrig flora og fauna. Habitatområdet udgør ét stort sammenhængende naturareal. Forekomsterne af kalkoverdrev udvides og sammenkædes om muligt, og det samlede areal af naturtypen øges.

Indsatsprogrammet

Indsatsprogrammet fra Natura 2000-planen er gengivet i sin helhed herunder.

Generelle retningslinjer

1. Myndighederne tager i deres administration af lovgivningen og deres forvaltning udgangspunkt i målsætningen for det enkelte Natura 2000-område og sikrer dermed en grundlæggende beskyttelse af udpegningsgrundlaget.
2. Der arbejdes for at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje.
3. Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper.
4. Hydrologiprojekter finansieret via landdistriktsprogrammet, igangsatte Life-projekter og udvidelse/sikring af levesteder fra Natura 2000-planen 2010-2015 afsluttes.
5. Indsatser gennemført i 1. planperiode vedligeholdes, f.eks. ved genrydning af arealer, hvor der tidligere har været gennemført en Natura 2000-indsats.

Områdespecifikke retningslinjer

1. Kommunen og offentlige lodsejere skal være særlig opmærksomme på kalkoverdrev og surt overdrev, som har en væsentlig forekomst i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.

Bilag 2

Naturtyper på udpegningsgrundlag

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 123:

TABEL 1. Naturtyper på udpegningsgrundlaget. Naturtypenummer henviser til talkoder i habitatdirektivets bilag 1 og 2

		Handleplanmyndighed	
Naturtype nr.	Naturtype	Faaborg-Midtfyn Kommune	I alt (ha)
1150	Kystlagune og strandsøer	36	36
1330	Strandeng	18,5	18,5
6210	Kalkoverdrev	0,4	0,4
6230	Surt overdrev	1,8	1,8
7220	Kildevæld	0,03	0,03
1210	Strandvold med enårige planter	2,8	2,8
1220	Strandvold med flerårige planter	2,8	2,8
1230	Kystklint/klippe	0,1	0,1
1310	Enårig strandengsvegetation	8,4	8,4
I alt (ha)			81

Bilag 3

Kort med kortlagte habitatnaturtyper

Bilag 4

Forklaring af Natura 2000-begreber mm.

Begreb	Forklaring
Natura 2000	Natura 2000 er et netværk af områder i EU med særligt værdifuld natur. Natura 2000 er en samlebetegnelse for habitatområder og fuglebeskyttelsesområder. I Danmark tales om internationale naturbeskyttelsesområder, som også rummer Ramsarområder, og består af et eller flere af disse særligt udpegede områder. Natura 2000-områderne kan ses i Danmarks Miljøportal og på Miljø- og Fødevareministeriets hjemmeside. Der er mere information om Natura 2000 på Miljøstyrelsens hjemmeside.
Udpegningsgrundlag	Udpegningsgrundlaget er en fællesbetegnelse for de arter og naturtyper, som findes indenfor et internationalt beskyttelsesområde og som er omfattet af listerne i habitatdirektivet eller fuglebeskyttelsesdirektivet, som forudsætter udpegningsgrundlaget fremgår af hver enkelt Natura 2000-plan. Planerne kan ses på Miljøstyrelsens hjemmeside.
Naturtyper	Naturtyper er land- eller vandområder, som er kendetegnet ved en række arter og strukturer. I Danmark er der 35 lysåbne terrestriske naturtyper, 7 sø- og vandløbsnaturtyper, 8 hav- og tidevandsafhængige naturtyper og 10 skovnaturtyper. En nærmere beskrivelse af de enkelte naturtyper kan ses på Miljøstyrelsens hjemmeside.
Kortlægning	Under forarbejdet til Natura 2000-planerne er en række naturtyper kortlagt ved en fysisk gennemgang af habitat-områderne. Naturtyperne er afgrænset og identificeret, og der er registreret oplysninger om struktur og artsindhold på arealerne. De kortlagte områder kan f.eks. findes på PRIOR.
Tilstandsklasse	Tilstandsklassen er udtryk for naturkvaliteten af den enkelte kortlagte naturtype. Tilstandsklassen er beregnet på baggrund af strukturindikatorer og artsdata, som er indsamlet ved kortlægningen. Ud fra strukturindikatorerne beregnes et strukturindeks, og tilsvarende beregnes et artsindeks ud fra de indsamlede artsdata. Hver især fortæller de to indekser noget om de aktuelle livsvilkår og den seneste historie på arealet. Tilstanden er en sammenvejning af de to indekser. Der er 5 tilstandsklasser: I. Høj tilstand II. God tilstand III. Moderat tilstand IV. Ringe tilstand V. Dårlig tilstand De to øverste klasser I og II opfylder Habitatdirektivets krav til gunstig bevaringsstatus under forudsætning af, at der foreligger en prognose der siger, at arealet også i fremtiden vil kunne opretholde den høje eller gode tilstand. Tilstandsklasse (inkl. struktur- og artstilstand) for en kortlagt naturtype kan ses på PRIOR.

<p>Gunstig bevaringsstatus</p>	<p>En naturtypes bevaringsstatus er gunstig, når:</p> <ul style="list-style-type: none"> - arealet med naturtypen i det naturlige udbredelsesområde er stabilt eller øges - den særlige struktur og de særlige funktioner, der er nødvendige for naturtypens opretholdelse, er til stede og vil være det fremover. - bevaringsstatus for de arter, der er karakteristiske for naturtypen, er gunstig. <p>En arts bevaringsstatus anses for gunstig, når:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bestandsudviklingen viser, at arten på lang sigt vil opretholde sig selv - artens naturlige udbredelsesområde hverken er i tilbagegang eller vil blive mindsket - der er og sandsynligvis fortsat vil være et tilstrækkeligt stort levested til på lang sigt at bevare artens bestande.
<p>Natura 2000-plan</p>	<p>Natura 2000-planen fortæller, hvordan man skal behandle hvert af de 252 Natura 2000-områder, så man stopper tilbagegangen for naturtyper og arter i det enkelte område. Natura 2000-planen indeholder mål for naturtilstanden og et indsatsprogram. Planerne kan ses på Miljøstyrelsens hjemmeside.</p>
<p>Natura 2000-handleplan</p>	<p>Natura 2000-planen udmøntes i handleplaner. En kommune skal således udarbejde en handleplan for, hvordan Natura 2000-planen vil blive realiseret inden for kommunens geografiske område på land og kystnære områder. Kommunen skal efterfølgende sikre, at handleplanen gennemføres. På tilsvarende måde har Miljøstyrelsen ansvaret for at udarbejde og gennemføre handleplaner for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer.</p>
<p>Offentlige lodsejeres drifts- og plejeplaner</p>	<p>Offentlige lodsejere har mulighed for selv at udarbejde drifts- og plejeplan som opfølgning på en Natura 2000-plan. I Natura 2000-handleplanen skal der være resuméer af de offentlige lodsejeres drifts- og plejeplaner.</p>
<p>Invasive arter</p>	<p>Invasive arter dækker over plante- og dyrearter, der af mennesket er blevet flyttet fra en del af verden til en anden og her påvirker hjemmehørende arter negativt. Et almindeligt brugt eksempel er kæmpe-bjørneklo, som er ført til Danmark fra Kaukasus og nu giver problemer i eksempelvis moser, hvor den udkonkurrerer hjemmehørende plantearter.</p>